

UDK 028.1:81'234

Stručni rad

Primljeno: 1. prosinca 2022.

Prihvaćeno: 20. prosinca 2022.

Problematika obrade lektire za djecu s govorno-jezičnim poremećajima: primjer suradnje knjižničara i učitelja

Poliklinika SUVAG

Ivan Crnjac¹, Melita Vlahoviček²

icrnjac@suvag.hr

Sažetak

Cilj je ovog rada prikazati zajedničku suradnju učitelja razredne nastave i knjižničara koji su zajednički prilagodili i obradili lektiru za drugi razred osnovne škole za djecu s govorno-jezičnim poremećajima u Osnovnoj školi Poliklinike SUVAG. Isto tako, namjera nam je ukazati na činjenicu da kroz takve zajedničke suradnje lektira može postati djeci zanimljiva i ugodna aktivnost koja će izazvati želju za čitanjem, pojačati interes prema knjizi i ojačati čitalačke kompetencije.

Čitanje lektire za djecu školske dobi postaje sve teži i zahtjevniji zadatak. Mnogobrojna istraživanja pokazala su da je lektira djeci sve manje atraktivna i da je smatraju nepoželjnim školskim zadatkom. Razlog tome leži u činjenici okrenutosti djece i mladih prema suvremenim medijima, poput društvenih mreža, *playstationa* i ostalih videoigara. Manjak interesa za knjigu još je više izražen kod djece koja su razvila govorno-jezični poremećaj i kod kojih su čitalačke kompetencije znatno smanjene. U radu s takvom djecom učitelj treba uložiti dodatne napore kako bi

---

1 Ivan Crnjac; voditelj Knjižnice Poliklinike SUVAG.

2 Melita Vlahoviček, Poliklinika SUVAG.

---

kod djece potaknuo interes za čitanje uz nužnu prilagodbu u načinu obrade lektire. Nužno je i poželjno da učitelj ili nastavnik u proces planiranja i prilagodbe lektirnih naslova uključi što je moguće češće školskog knjižničara koji svojim znanjima i vještinama može pridonijeti stvaranju zanimljivijeg ozračja pri primjeni novih metoda u obradi lektirne građe. Zajednička suradnja može rezultirati zanimljivom izvanučioničkom aktivnošću koja za rezultat ima nastanak nekog novog materijala, poput plakata, igrokaza i tome slično. Uvođenje takve učestale suradnje u proces obrade lektire izuzetno je poželjan oblik rada, a poseban benefit ima za učenike.

Ključne riječi: lektira; knjižnica; razredna nastava; djeca s govorno-jezičnim poremećajima

Summary

The aim of this paper is to show the cooperation of classroom teacher and librarian who jointly adapted and processed the compulsory reading material for the second grade of elementary school for children with speech and language disorders in the Elementary School of SUVAG Polyclinic. Likewise, our intention is to point out the fact that through such collaborations, compulsory reading can become an interesting and pleasant activity for children, which will cause a desire to read, increase interest in books and strengthen reading competencies.

Reading compulsory materials for school-age children is becoming an increasingly difficult and demanding task. Numerous studies have shown that reading is less and less attractive to children and that they consider it an undesirable school task. The reason for this lies in the fact that children and young people are oriented towards modern media such as social networks, PlayStation and other video games. The lack of interest in books is even more pronounced in children who have developed a speech-language disorder and whose reading skills are significantly reduced. When working with such children, the teacher should make additional efforts to stimulate children's interest in reading with the necessary adjustment in the way they process the reading material. When approaching this processing and adaptation of compulsory reading titles, it is necessary and desirable for the teacher to include the school librarian as often as possible in the process of planning and realization of the compulsory reading lesson, who with his knowledge and skills can contribute to the creation of a more interesting atmosphere and the application of new methods in processing it. Cooperation can result in an interesting outside-the-classroom activity that results in the creation of some new mate-

rial such as posters, plays etc. The introduction of such frequent collaboration in the compulsory reading process is an extremely desirable form of work, and it has a special benefit for students.

Keywords: compulsory reading; library; class education; children with speech and language disorders.

1. Uvod

Vrijeme u kojem danas živimo iz temelja mijenja način i stil odrastanja. Čini se da se čitanje stavlja u drugi plan, a knjigu kao medij često se zanemaruje. Audiovizualna informacija postala je sastavnim djelom naše svakodnevice. Pod audiovizualne informacije ubrajamo suvremenu tehnologiju koja uključuje uporabu pametnih mobilnih telefona, virtualne igre, satelitsku televiziju, *cyber*-prostore itd. Moderni mediji ozbiljan su konkurent tradicionalnoj knjizi. Problem nemotiviranosti za čitanje postaje sve veći problem kod školske djece,³ a taj nedostatak interesa za čitanje najviše se pokazuje kod čitanja lektire na satovima Hrvatskog jezika. Čitanje lektire postaje tako ono što ne bi trebalo biti – obveza koja se odrađuje teškom mukom. Treba istaknuti činjenicu da velik broj učenika uopće ili vrlo rijetko čita izvan obvezne lektire. Lektira predstavlja problem i učiteljima koji pokušavaju osmisliti i primijeniti različite motivacije da bi svojim učenicima približili knjigu i potaknuli ih na čitanje,⁴ dok su učenicima lektirni naslovi dosadni i nezanimljivi, posebice oni iz starijih razdoblja. Međutim, čitanje takvih tekstova nužno je zbog poznavanja tradicije, bez koje se ne može razumjeti ni suvremena književnost.⁵ Važnu ulogu u poticanju čitanja imaju knjižnice. Školska knjižnica, odnosno posjećenost školske knjižnice dobar je indikator njezine uključenosti u cjelokupni nastavni proces, posebno u nastavi Hrvatskoga jezika. Prema dostupnim istraživanjima, učenici imaju podijeljen stav prema knjižnici općenito, no većina knjižnicu ipak doživljava kao gostoljubivo mjesto.

Čitanje obvezne školske lektire većini je djece i tinejdžera naporan i neugodan zadatak, ali bi on uz mnoge napore čitatelja, učitelja i školskog knjižničara mogao postati poželjnim. Hrvatski obrazovni sustav uveo je određene nove standarde po pitanju lektire – uvođenje većeg broja slobodnih naslova u program lektire, međutim, i dalje većinu lektire čine ipak unaprijed zadani naslovi po nastavnom planu i programu. Osnovni ciljevi

---

3 Boras, V. Prilogodbe lektirnih sadržaja učenicima s teškoćama u osnovnoj školi. // *Magistra Iadertina*, 16, 2(2021), 41-54.

4 Jerkin, C. Lektira našeg doba. *Život i škola*, 58, 27(2012), 113-132.

5 Galić, I. Čitanje – obveza ili zadovoljstvo. U: V. Šeta (ur). *Kršćanstvo u programima i fondovima školskih knjižnica; Lektira i mladi čitatelj: 12. proljetna škola školskih knjižničara RH*. Zagreb: Ministarstvo prosvjete i športa RH; Rijeka: Prva sušačka hrvatska gimnazija, 2001., 85.

osuvremenjivanja lektire i nastojanja da se lektire obrađuju na suvremeniji, djeci prihvatljiviji način imaju za cilj poticanje razvijanja kritičkog mišljenja kod mladog čitatelja. Prilikom takvog oblika nastave nastoji se poticati učenike da kritički i argumentirano iznose svoje stavove o pročitanoj.

Kada promatramo učenike s govorno-jezičnim poremećajima, koji imaju i neke od specifičnih teškoća učenja, javlja se, uz spomenuti problem nemotiviranosti, i nedostupnost prilagođenih djela za čitanje. Stoga učitelji moraju uložiti dodatne napore kako bi prilagodili lektirna djela, a ta prilagodba posebno se odnosi na prilagodbu pristupa i prilagodbu sadržaja.

Učenici u Osnovnoj školi Poliklinike SUVAG školuju se po redovitom programu, no u posebnim uvjetima. Ovi posebni uvjeti odnose se na sudjelovanje učenika u svakodnevnoj govorno-jezičnoj rehabilitaciji, fizioterapiji i drugim verbotonalnim metodičkim programima (stimulacije pokretom i glazbene stimulacije) u kombinaciji s redovitim obrazovnim procesom. U Osnovnoj školi Poliklinike SUVAG verbotonalni učitelji i rehabilitatori kombiniraju svoja specifična znanja, kompetencije i vještine koristeći holistički pristup te omogućuju intenzivnu terapiju i optimalnu edukaciju učenicima s poremećajima sluha i/ili govora. Timskim radom i dobrom organizacijskom strukturom stručnjaci Poliklinike definiraju, evaluiraju, i po potrebi redefinišu terapijske i odgojne ciljeve.⁶

Većina djece koja se školuju u OŠ Poliklinike SUVAG, a uključena su u programe kompleksne rehabilitacije, djeca su urednog sluha s teškoćama jezično-govorne komunikacije. Najčešća obilježja kliničke slike teškoće su razumijevanja, uz teškoće jezičnog izražavanja i lošiju sposobnost razumijevanja jezika.

Iz navedenog proizlazi kako su čitanje i problematika obradbe lektire, koji se i u redovitom sustavu obrazovanja nameću kao zahtjevan zadatak, kod djece s govorno-jezičnim teškoćama izuzetno važna tema kojoj se treba obratiti dodatna pozornost.

2. Značaj čitanja lektire i specifičnosti obrade lektire kod djece s govorno-jezičnim poremećajima

Osnovna pitanja koja se nameću djeci danas kada trebaju čitati lektiru su: Čemu čitati? Čemu lektira? Kako se uopće odlučiti na čitanje?

Vrlo je bitno iskustvo čitanja, a ono se može steći na dva načina:

1. obiteljskim sponama, onim što smo dobili odgojem i ozračjem u kojem smo odrasli i svakodnevicom koja ne isključuje čitanje

⁶ Čilić Burušić, L., Pavičić Dokoza, K. & Bakota, K. The Correlation of Students' Progress Assessed by Verbotonal Teachers and Speech and Language Pathologists and Social Support Reported by Parents. // Odgojno-obrazovne teme, 4, 2(2021), 77-95.

2. socijalizacijskom adaptacijom u školi kroz sustav obrazovanja gdje su lektiru unaprijed odredili stručnjaci kroz presjek nacionalne i svjetske književnosti još od prvih razreda osnovne škole

No, kao što je naznačeno u uvodu, djetinjstvo i odrastanje iz temelja je promijenjeno. Prožeto je novim tehnologijama kojih je iz dana u dan sve veći broj i koji su mladima i djeci sve atraktivniji.

Unatoč neprivlačnosti lektire, važno ju je čitati radi vlastita rasta i razvoja te se tražiti u svijetu djela i tragati za onim što je provjerljivo u našim životima.

Dugi proces obrazovanja počinje svladavanjem vještine čitanja. Lektira uvodi učenike u svijet književnosti, razvija kulturu čitanja i ponašanja s knjigom, te razvija i ljubav prema pisanoj riječi općenito.

Danas većina djece svlada vještinu čitanja prije učenja čitanja u školi. Dijete shvaća simboliku napisane riječi putem simbolike izgovorene riječi koju je već usvojilo.⁷

Pisanje i čitanje su dva neodvojiva procesa koja se stapaju u jednu operaciju. Bitno je napomenuti da dijete čita dok piše, čita i kada gleda i prepoznaje slova i riječi koje kopira. Problemi s kojima se susreću djeca s govorno-jezičnim poremećajima u procesu čitanja obuhvaćaju sljedeće: teško ovladavaju čitanjem, teško stvaraju vezu grafem-fonem, prilikom čitanja nepoznatih riječi koriste nagađanje umjesto dekodiranja, zamjenjuju slične grafeme (b – p), zamjenjuju poredak grafema unutar riječi i riječi koje slično izgledaju, zamjenjuju ili izostavljaju riječi dok čitaju, gube redak za vrijeme čitanja, slabo razumiju teme, čitaju sporo i nerado te otežano usvajaju nove riječi.⁸

Prema Vodopiji, čitanjem dijete razvija samostalnost, sigurnost i nadasve inteligenciju. Preporuka stručnjaka, posebice psihologa i pedagoga, jest da dijete treba što je moguće ranije dovesti u knjižnicu, upisati ga i dopustiti mu da odabere knjigu koja mu se najviše sviđa.

Klasične bajke su često poželjan izbor za djecu, a imaju i vrlo edukativnu ulogu. Knjige o životinjama su također čest izbor jer bude velik interes kod djece, a zanimanje zaslužuju i nezaobilazne slikovnice, pjesmice, knjige albumi i knjige bojanke.

Redoviti nastavni program u posebnim uvjetima u OŠ Poliklinike SUVAG u razrednim odjelima provode logopedi – verbotonalni učitelji. Oni koriste različite oblike i metode rada kako bi učenici oštećena sluha i/ili učenici s poremećajima jezika i govora na što lakši i zorniji način usvojili ishode zadane kurikulumima nastavnih predmeta. Čitanje je jedna od jezičnih vještina, uz slušanje, govorenje i pisanje. Za učenje čitanja neophodna je dobra vizualno-prostorna percepcija, kao i vizualno pamćenje. Kako bi djeca što bolje ovladala čitalačkim vje-

---

7 Vodopija, Š. Kako otkriti i potaknuti darovitost: savjetnik. Rijeka: Žagar, 2004.

8 Šimunović, Z. Prilagodbe u području književnosti za učenike s govorno-jezičnim teškoćama. U: K. Bakota (ur.), Čujete li razliku?: priručnik za edukaciju odgojno-obrazovnih djelatnika za rad s djecom oštećena sluha i/ili govora. Zagreb: Osnovna škola Davorin Trstenjak, 2014.

štinama, u Osnovnoj školi Poliklinike SUVAG puno pažnje polaže se ovladavanju predvještina potrebnih za početno čitanje, kao i globalnom čitanju slike riječi. Kako bi djecu što više zainteresirali za čitanje, verbotonalni učitelji u svom radu koriste različite slikovne materijale, kao i slikopriče te primjerene slikovnice u kojima veći dio zauzimaju „slike“, a manji dio tekst pisan je odgovarajućim fontom (veličina 18 ili 20, u početku i veća, Ebrima ili Arial).

U nedostatku takvih slikovnica i materijala verbotonalni učitelji sami izrađuju svoje ili prilagođuju postojeće materijale tako da: mijenjaju font slova, mijenjaju razmak među riječima (uvijek dvostruki), pojednostavnjuju strukturu rečenice, skraćuju rečenice, neke teže razumljive riječi mijenjaju jednostavnijima ili poznatijima, svaku rečenicu pišu u svoj redak, uz rečenice često prilažu slikovni materijal kako bi učenici s govorno-jezičnim teškoćama i učenici s oštećenjem sluha što bolje mogli razumjeti tekst i kako bi ih sam materijal svojim izgledom i sadržajem privukao čitanju.

Također, mnogi logopedi – verbotonalni učitelji koji rade u razrednim odjeljenjima u Osnovnoj školi Poliklinike SUVAG često izrađuju i dodatne, pomoćne materijale za učenje, primjenjujući načela verbotonalne metode kao i mnoge logopedске postupke. Cilj izrade takvih dodatnih materijala je uvijek bolje razumijevanje pročitanoг, razvijanje jezičnih vještina, bogaćenje vokabulara, kao i razvoj interesa za čitanje kroz građu primjerenu čitačkim vještinama djeteta. Također, verbotonalni su učitelji uvijek vođeni idejom da se svakom djetetu treba pristupiti kroz individualizirani pristup, ističući one najbolje sposobnosti koje dijete trenutačno ima, a pritom vodeći računa o njegovim teškoćama.

Valja napomenuti kako je čitanje lektire za djecu s jezičnim poremećajima veoma korisna aktivnost zbog nekoliko razloga: usvajaju se pravilne rečenične konstrukcije, razvijaju se svi rečenični oblici govorno-jezične komunikacije, ponavljaju se jezični obrasci koje učenik bez napora pasivno usvaja, tijekom čitanja simultano se odvijaju brojne kognitivne aktivnosti.⁹

Bez dobrog poznavanja učeničkih teškoća teško se može naći dobra mjera u pristupu čitanju lektire. Kod djece s govorno-jezičnim poremećajima lektiri treba pristupiti na znatno drugačiji način nego kod djece s urednim govorno-jezičnim razvojem. Najvažnije je da se djelo pročita (uz pomoć verbotonalnog učitelja i knjižničara) i da učenik uvidi da to nije nemoguće. Ovo je izuzetno bitan korak koji može učenika trajno privući ili ga potpuno odbiti od čitanja. Šimunović (2014) navodi kako su neki su od učenika s govorno-jezičnim poremećajima ipak veliki ljubitelji čitanja. To su znatiželjna djeca koja imaju bogat spoznajni svijet i izvrsnu memoriju te pamte brojne detalje i zanimljivosti iz knjiga. Dobri su u usmenom prepričavanju djela, no nužno ih je preusmjeriti kada navode manje važne pojedinosti iz fabule. Moguća je preopširnost te neobične sintaktičke konstrukcije.

Tempo čitanja kod djece s govorno-jezičnim poremećajima znatno je usporeniji u odnosu na ostale učenike, te je rok posudbe u Knjižnici Poliklinike SUVAG samim time duži. Djeca ne mogu čitati jednu knjigu mjesečno te se to od njih niti ne zahtijeva. Lektira

---

9 Ibid.

se nužno mora prilagođavati potrebama svakog učenika, a glavni cilj je razviti kod učenika potrebu za čitanjem. Vezano uz razrednu nastavu, primjeri lakše čitljivih djela i za preporuku su: Peroci: *Maca papučarica*; Horvatić: *Stanari u slonu*; Muck: *Anica i sportski dan*; Bednjanec: *Durica (vole i razumiju stripove)*; Prosenjak: *Miš* itd. Djela poput Čapekove *Poštarske bajke* ili Mihalićev *Petrica Kerempuh* prezahtjevna su zbog višeslojnosti u radnji te se mogu obraditi samo informativno.

3. Uloga školske knjižnice u obradi lektire

Vezano uz knjigu i čitanje, poznata je uloga koju knjižnica ima na razvoj čitalačke pismenosti i poticanje čitanja nizom svojih aktivnosti. Knjižnica svake ustanove trebala bi biti informacijsko središte ustanove. Kada treba poraditi na motivaciji učenika vezano uz čitanje i čitalačke navike, ali i cjelokupnu informacijsku pismenost, tu bi jednu od bitnih uloga trebao odigrati školski knjižničar.

Nastavnicima je dana sloboda kako će na školskom satu obrađivati lektiru; hoće li učenici pisati dnevnik čitanja ili pak kretati se po zadanoj shemi: bilješka o piscu, sadržaj, kompozicija djela, opis likova, mišljenje o djelu itd. Pitanje je trebaju li svi pisati po istom obrascu ili im se treba dati sloboda. Treba i uvažiti prijedloge učenika o tome kako pomladiti program i metode rada. Stručnjaci koji se bave problematikom lektire posebno vrijednim smatraju čitanje s olovkom u ruci.

Značaj čitanja, pa tako i lektire jest: uvod u novi svijet, „bijeg“ od stvarnosti, radost otkrivanja, obogaćivanje rječnika, pronaći užitek u čitanju, podizanje opće kulture, podizanje intelektualnog razvijanja i komunikacije, razvijanje kritičkog duha, bolje razumijevanje temelja naše civilizacije (klasici!), duhovna nadogradnja i komunikacija te radost putovanja u „visine“.¹⁰

Jedna od krucijalnih uloga školskog knjižničara je uvesti nove metode u planiranju i ostvarenju sata lektire. Te metode temelje se na multimedijalnom pristupu, što uključuje: važnost glazbe, likovnog izražaja, aplikacije, plakate, reklame, aforizme, natjecanja uz nagrade i sl. Uz takav multimedijalni pristup bitna je i motivacija za pojedina književna djela. Važno je da poticaji uvijek budu originalni, inventivni i uvjerljivi. Neophodna je, naravno i suradnja knjižničara i nastavnika.

Uloga školskog knjižničara je da se neprestano zalaže za: čitateljsko ozračje u učionici i knjižnici, motivaciju učenika, individualizaciju zadaća i sadržaja za čitanje, slobodan izbor lektirnih naslova te samostalno i stvaralačko reagiranje učenika.

Knjižnicu treba promatrati kao mjesto stvaralaštva i dječje radosti. Održavanje sata lektire u školskoj knjižnici, kao i razne izvannastavne aktivnosti koje zajednički organi-

---

10 Pennac, D. *Od korica do korica: uvod u čitanje i tajne lektire*. Zagreb: Irida, 1996.

ziraju učitelj i knjižničar mogu značajno pridonijeti boljoj kvaliteti obrade i savladavanje sadržaja lektire.

Dakle, treba organizirati satove lektire u školskoj knjižnici i to kroz rad koji nije statičan, već lektiru poima kao žustru i uzbudljivu aktivnost.

Nastavni sat lektire i inače se razlikuje od ostalih sati u području književnosti jer je riječ o izvannastavnome čitanju i o procesu koji uključuje izvannastavne bilješke učenika.¹¹

Lektira, zapravo, treba promjene; traže se programi za unapređenje nastave lektire koje treba ozbiljno shvatiti. Školska knjižnica mora permanentno ispitivati književne vibracije učenika i barem nekima udovoljiti. Nadalje, postavlja se pitanje što djelatovni školski knjižničar treba znati kako bi motivirao učenike za istraživanje u školskoj knjižnici, čitanje i stvaralaštvo?

Cilj djelovanja je obrazovanje i odgajanje korisnika školske knjižnice uz pomoć knjižnične građe i njeno stavljanje u punu funkciju odgojno-obrazovnog procesa škole.

Umijeća školskog knjižničara su: znanje o matičnom predmetu i metodama njegova poučavanja; znanje o organizaciji, građi, poslovanju i primjeni suvremene tehnologije u školskim knjižnicama; znanje o nastavi i nastavnim metodama i kurikulumu; umijeće odlučivanja (vezano uz pedagoške rezultate u radu s korisnicima); stvaranje privlačnog knjižničnog ugođaja kroz atraktivnu unutrašnjost, sredenost, opuštenu atmosferu i ugodno okruženje.

Motiviranje učenika postiže se kroz pokretačke motive koji će potaknuti motivaciju učenika, postići radoznalost učenika; stvaralačke radionice – javni nastupi učenika u školskoj knjižnici, tiskanje književnog lista, uručenje diploma nakon završenog obrazovnog programa u školskoj knjižnici, izložba uspješnih radova itd.; osnivanje čitateljskih klubova kao edukacijskih grupa; također bitne za lektiru; motivacijske klubove i stvaralačke radionice te rad u malim grupama da bi se stvorili visoko motivirani učenici, kroz druženje, suradnju i razumijevanje.

Kod aktivnosti u knjižnici bitne su interdisciplinarnost i intermedijalnost (izražajno sredstvo jednog medija prenosi se u drugi). Ta dva pristupa u realizaciji programa rada omogućuju nam da učenici kroz druženje u školskoj knjižnici vježbaju komunikacijske, istraživačke i stvaralačke sposobnosti. Svaki medij ima svoja izražajna sredstva, a na školskom je knjižničaru i da pomogne učenicima razumjeti govor različitih medija. Nakon svega treba nastati nešto novo, neko stvaralačko djelo: izložba, časopis, emisija, predstava.¹²

11 Lazzarich, M. i Čančar, A. Dječja lektira i novi mediji. // *Metodički ogledi*, 27, 2(2020), 149-170. <https://doi.org/10.21464/mo.27.2.10>.

12 Šušnjić, B. Školska knjižnica u interdisciplinarnom, intermedijalnom i timskom pristupu odgoju i obrazovanju. U: V. Šeta (ur.) *Interdisciplinarnost i intermedijalnost u programima školskih knjižnica: zbornik radova 13. proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske*. Zagreb: Ministarstvo prosvjete, kulture i športa; Rijeka: Prva sušačka hrvatska gimnazija, 2002., 11-12.

4. Obrada lektire u knjižnici OŠ Poliklinike Suvag na primjeru prilagodbe lektire „Pismo iz Zelengrada“ Nevenke Videk za 2. razred OŠ

Sat lektire za 2. razred OŠ Poliklinike SUVAG održan je u prostoru knjižnice. U novom prostoru, drugačijem od učionice, u kojem učenici i inače rado borave, htjela se postići bolja motivacija za rad.

Prilagodba lektirnog djela Nevenke Videk „Pismo iz Zelengrada“ realizirana je tako da je korišten veći font slova (Ebrima 22), dvostruki razmak među riječima, kao i dvostruki prored; manje učestale riječi zamijenjene su djeci poznatijim riječima; dodan je slikovni materijal zbog što bolje razumljivosti pročitano­g teksta, a to je posebno važno kod djece oštećena sluha. Razredna učiteljica – logopedinja pripremila je i dodatni materijal za vježbu, prilagođen učenicima i njihovim sposobnostima i teškoćama. Valja naglasiti da su svi učenici koji su bili bolji čitači (a radi se o učenicima 2. razreda) čitali originalan tekst. Samo su učenici s većim teškoćama i učenici oštećena sluha čitali tekst prilagođen sadržajno i oblikom. Dodatni materijali nakon čitanja izrađeni su u skladu s trenutnim mogućnostima učenika, te se i ovdje vodilo računa o individualizaciji pristupa (dakle, napredniji učenici dobili su zahtjevnije zadatke).

U nastavku su primjeri prilagodbe dijela ovog lektirnog naslova.

Originalni stihovi	Stihovi nakon prilagodbe
Hita lija i vuk crn, naletjeli na skrit trn.	Žuri lija i vuk crn, naletjeli na skriven trn.
Vuk je odro kudrav rep...	Vuk je odro čupav rep...
... ražalošćen gavran javi...	... žalostan gavran javi...
Što se zgodi potočiću?	Što se dogodilo potočiću?
Brzonožac potok stenje...	Brzi potok stenje...
U čuđenju žagor nastaje...	U čuđenju vika nastaje...
... nečist će je zamutiti...	... smeće će je zamutiti...
A na sagu zelenšume ...	A na travi zelene šume ...
Odnijeti ga valja smjesta...	Odnijeti ga treba smjesta...
... života su jedra pune...	... života su raznog pune...
Tek što zora stijenj upali ...	Tek što sunce se pojavi ...
... prijat će vam krepka juha.	... prijat će vam fina juha.

Uz stihove su nadodani slikovni prikazi životinja ili pojava o kojima se u stihovima govori radi boljeg razumijevanja pročitano.

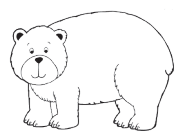
Primjer:

Uz stih „... ražalošćen gavran javi...“ koji je preoblikovan u „... žalostan gavran javi...“ pridodana je sličica gavrana.

Uz stih „... zebe sive...“ pridodana je sličica zebe.

Listić za poticanje čitanja ponuđen je slabijim čitačima kako bi ih potaknuo na čitanje i zainteresirao za lektiru.

1. U je .

2. U su , , i .

3. je bolestan.

4. je dovezao smeće.

5. je donio vijest.

Nakon čitanja lektire, zbog provjere razumijevanja pročitano, učenici s govorno-jezičnim teškoćama i oštećenjima sluha odgovarali su na postavljena pitanja s listića uz koja su im bili ponuđeni odgovori.

1. **Gdje** je Zelengrad?

Zelengrad je u _____ šumi.

(Modroj / Žutoj)

2. Tko je **poštar** u Zelengradu?

U Zelengradu je **poštar** _____.

(miš / zec)

3. **Što** je gavran javio ostalim životinjama u Zelengradu?

Gavran je ostalim životinjama javio da je potok

_____.

(suh / bolestan)

Učenicima je ponuđen i zadatak za provjeru razumijevanja pročitano u kojem su trebali odabrati je li tvrdnja točna ili netočna. Također, važne riječi za razumijevanje tvrdnje podebljane su kako bi bile što više uočljive i skrenule pažnju učenika.

Pažljivo pročitaj rečenice!

Zaokruži **T** ako je rečenica **točna**. Zaokruži **N** ako rečenica **nije točna**. Rečenice koje **nisu točne**, napiši tako da budu **točne**.

1. Potok se razbolio jer su ga ljudi očistili. **N/T**

2. U Zelengradu žive samo ptice. **N/T**

3. Životinje su iz potoka izvadile smeće. **N/T**

4. Vrabac je javio da je potok bolestan. **N/T**

5. Smeće je iz grada dovezao autobus. **N/T**

Prije pripovijedanja učenici su određivali redosljed događaja u priči.

Rečenice su pisane tako da su neke riječi zamijenjene sličicama, kako bi učenicima bile što privlačnije za čitanje te kako bi ih što bolje razumjeli.

Zadatak: Pažljivo **pročitaj** rečenice.

Ispred svake rečenice **na crtu napiši** koja je to **rečenica po redu**. Pazi da pratiš **redosljed događaja** u priči

___ Životinje su napisale ljudima iz grada.

___ U Zelengradu žive mnoge životinje.

___ Smeće je u šumu dovezao .

___ je donio vijest da se potok razbolio.

___ Sada je Zelengrad ponovo čista i

puna .

Obrada ovog lektirnog djela završila je dramatizacijom, odnosno dramskim iskazom, što je jedan od verbotonalnih postupaka koji se u Poliklinici SUVAG vrlo često koristi u radu s djecom oštećena sluha i djecom s govorno-jezičnim teškoćama. Djeca su tako zamišljala – dramatizirala da su zagađeni potok iz priče, da su gavran koji je donio vijest o bolesnom potoku, da su šumske životinje...

Dramatizirajući priču, odnosno koristeći jezik u prostoru i situaciji, djeca su imala priliku izraziti svoje stavove i osjećaje, razvijati maštu i kreativnost te time i bolje razumjeti svijet oko sebe.

5. Zaključak

Čitanje je dar koji isprva dobijemo od roditelja i obitelji, a kasnije škola preuzima ulogu odgojitelja. Najpoželjnije za mlade naraštaje jest da se prepuste čitanju bez poticaja roditelja; osnovni pokretač je djetetovo zanimanje. Iz svega izloženog u ovom radu vidljivo je da lektira ipak treba novije, inovativnije pristupe u obradi. Posebno je to izraženo kod djece s govorno-jezičnim teškoćama kod kojih treba težiti prilagodbi određenih sadržaja kako bi kasnije, s napretkom koji postižu tijekom rehabilitacije, dobili mogućnost da dožive slobodu i radost čitanja. Učenici s govorno-jezičnim teškoćama, kao i djeca s oštećenjem sluha, zahtijevaju posebnu pažnju pri odabiru i obradi lektirnog djela. Pri tome treba uzeti u obzir da je potrebno prilagoditi sadržaj i formu, ponekad i potpuno drugačije oblikovati rečenice, a opet pazeći da se ne naruši originalnost djela.

Vrlo je važno da djeca razumiju što su pročitala, a što se može provjeriti postavljanjem jednostavnih pitanja i rješavanjem zadataka nakon čitanja. Učenicima s govorno-jezičnim teškoćama, kao i s oštećenjima sluha, uvijek je dobro uz prilagođeni tekst dodati i što više slikovnog materijala kako bi im djelo bilo razumljivije i privlačnije za čitanje.

Uvođenje inovacija u proces obrade lektire, koji podrazumijeva suradnju učitelja i knjižničara, poželjan je oblik rada vezan uz obradu lektire. Jedan od važnih zadataka koji zajednički mogu ostvariti knjižničar i učitelj jest učiti učenike da osjete, čuju i vide ljepotu pisanog teksta i nauče cijeniti pisanu riječ.

Literatura

- Boras, V. Prilagodbe lektirnih sadržaja učenicima s teškoćama u osnovnoj školi. // *Magistra Iadertina*, 16, 2(2021), 41-54.
- Čilić Burušić, L., Pavičić Dokoza, K. & Bakota, K. The Correlation of Students' Progress Assessed by Verbotonal Teachers and Speech and Language Pathologists and Social Support Reported by Parents. // *Odgajno-obrazovne teme*, 4, 2(2021), 77-95.
- Galić, I. Čitanje – obveza ili zadovoljstvo. U: V. Šeta (ur). *Kršćanstvo u programima i fondovima školskih knjižnica; Lektira i mladi čitatelj: 12. proljetna škola školskih knjižničara RH*. Zagreb: Ministarstvo prosvjete i športa RH; Rijeka: Prva sušačka hrvatska gimnazija, 2001.
- Jerkin, C. Lektira našeg doba. // *Život i škola*, 58, 27(2012), 113-132.

-
- Lazzarich, M. i Čančar, A. Dječja lektira i novi mediji. // *Metodički ogledi*, 27, 2 (2020), 149-170. <https://doi.org/10.21464/mo.27.2.10>
- Pennac, D. *Od korica do korica: uvod u čitanje i tajne lektire*. Zagreb: Irida, 1996.
- Šimunović, Z. Prilagodbe u području književnosti za učenike s govorno-jezičnim teškoćama. U: K. Bakota (ur.), *Čujete li razliku?: priručnik za edukaciju odgojno-obrazovnih djelatnika za rad s djecom oštećena sluha i/ili govora*. Zagreb: Osnovna škola Davorin Trstenjak, 2014.
- Šušnjić, B. Školska knjižnica u interdisciplinarnom, intermedijalnom i tamskom pristupu odgoju i obrazovanju. U V. Šeta (ur.) *Interdisciplinarnost i intermedijalnost u programima školskih knjižnica: Zbornik radova 13. proljetne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske*. Zagreb: Ministarstvo prosvjete, kulture i športa; Rijeka: Prva sušačka hrvatska gimnazija, 2002.
- Vodopija, Š. *Kako otkriti i potaknuti darovitost: savjetnik*. Rijeka: Žagar, 2004.